

80-tallets Holocaust

I Norge påvises det rundt 200-250 nye hiv smittede hvert år. Jonas Gardell (54) ble smittet på 80-tallet, når ingen visste hva sykdommen egentlig var. Han kaller denne tiden de homofiles Holocaust.

Tekst: Lise Bjørnson Thunes

Foto: Gitte Johansen

– Det har vært veldig vanskelig og skummelt for meg å akseptere sykdommen min sier Gardell (54). Han ble smittet på 80-tallet, når sykdommen var helt ny og ingen visste hvordan den smittet. På grunn av angst for å bli smittet av sykdommen, ble mange homofile nektet medisinsk behandling. Han er en av mange som måtte se mange av vennene sine tape mot denne sykdommen. Urettferdigheten de homofile ble utsatt for er grunnen til at han sammenligner denne tiden med det som skjedde med jødene under andre verdenskrig.

Skyldfølelse

Jonas Gardell (54) er kjent som forfatter, artist og stand-up-komiker. Han har blant annet skrevet bokserien "tørk aldri tårer uten hansker" som senere ble gjort om til en serie. Bøkene er basert på hans eget liv, og hvordan han og hans venner opplevde hvordan det var når AIDS kom til Stockholm.

– Jeg har slitt mye med skyldfølelse når det kommer til sykdommen og det faktum at jeg overlevde når så mange av vennene mine døde av den. I boken forteller jeg om skammen vi følte og den grusomme måten vi ble behandlet på.

Forfatteren følte at han skylte sine døde venner denne boken. På grunn av skammen som var knyttet til homofili og denne sykdommen ble vennene hans gravlagt i stillhet, uten å engang få en verdig begravelse. Ved å bryte stillheten rundt HIV/AIDS føler han at de som tapte kampen mot denne sykdommen endelig fikk en ordentlig slutt på livet.

Kjærligheten sterkere enn angsten

Norsk helseinformasjon forklarer viruset som at de hvite blodcellene vi har i benmargen er på førstelinjen i kroppens forsvar mot invaderende organismer, altså virus og infeksjoner. HIV viruset fester seg på en bestemt type hvite blodceller som kalles T-celler, og viruset fortsetter å formere seg i kroppen til den smittede. Når flere av kroppens friske T-celler blir smittet blir immunforsvaret svekket. Dette fører til at kroppen ikke klarer å bekjempe infeksjoner og alvorlige sykdommer kan oppstå.

Når HIV viruset utvikler seg til AIDS, og det ikke lenger er nok friske T-celler igjen i kroppen kan man oppleve som symptomer som uforklarlig vekttap, Gjentatte luftveis- og hudinfeksjoner, feber, diare og blemmer. Man kan også oppleve utslett som herpes og helvetesild.

– Å se mennesker du er glad i være så syke, og visne bort på den måten er naturligvis utrolig vanskelig. Når du hele tiden tenker ”Det er snart min tur” blir det hundre ganger vanskeligere. Selv om jeg var livredd for hva som skulle skje med meg, husker jeg at jeg flere ganger ønsket å ta vennene mines plass, så de skulle bli frigjort fra all smerten. Min kjærlighet til de var sterkere enn dødsangsten.

Skammen

I dag vet vi at man kan leve med HIV i opptil 10 år før det utvikler seg til AIDS og blir dødelig. For Jonas Gardell sine venner gikk tok det mye kortere enn 10 år. Han tror kanskje det er fordi de var fulle av angst, og de ikke klarte å tenke på annet enn døden.

– Skammen rundt det å være syk var så sterk at mange av vennene mine nektet å få besøk mens de var på sykehuset. Tanken på at de døde helt alene på ett hvit, kaldt sykehusrom var grusom.

Gardell forteller at skammen de følte knyttet til sykdommen ble til at de skammet seg over seksualiteten deres. I boken hans *”tørk aldri tårer uten hansker”* skriver han at de i starten ikke trodde på at det var en ”homsepest.” De trodde mediene løy om at sykdommen kun rammet homofile for å skremme de tilbake i ”skapet.”

Betydelige mørketall

Myten om at HIV viruset kun kan ramme heterofile menn er feil. Selv om denne gruppen er de med flest smittede kan alle, uavhengig av kjønn og seksualitet få viruset. Myten fører til at mange ikke tester seg, og kan være farlig mener styreleder i HIV Norge, Leif Ove Hansen.

– HIV er ikke lenger en dødelig sykdom. Med medisiner kan HIV positive leve ett like langt liv som HIV negative. For at vi skal kunne gi de smittede nødvendige medisiner, er det viktig at ikke bare homofile menn tester seg for viruset.

Han sier videre at rundt 200 til 250 mennesker i Norge blir smittet av HIV vært år, men at det er betydelige mørketall. Det er flere heterofile menn som lever med sykdommen uten å selv vite det. Det er ikke noe spesielt tilbud om HIV tester for heterofile menn, så testaktiviteten er ikke like høy som hos homofile menn.

Fordommer

Når sykdommen kom til Sverige på 80-tallet måtte Gardell se på mange av sine nærmeste venner dø av en sykdom han selv hadde. Det var vanskelig for han å holde motet oppe, og angsten for å dø på samme måte var stor. I tillegg til dødsangsten, måtte han forholde seg til fordommer fra folk rundt. Det må han fortsatt. Han sier at fordommene han møter nå og fordommene han møtte på 80-tallet er forskjellige.

– På 80-tallet visse ikke folk bedre. Hatet, diskrimineringen og fordommene kom fra at folk hadde angst for å bli smittet. Nå vet folk bedre, og fordommene er ikke knyttet til sykdommen eller smittefaren, men til seksualiteten min. Det syntes jeg egentlig er verre.

Kilder:

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/hivarsoppgjor-2016.pdf>

<https://hivnorge.no/Nyheter/ARKIV/2016/April-2016/Nektet-behandling-paa-grunn-av-hiv>

<https://nhi.no/animasjoner/infeksjoner/aids/>